

EL DOCUMENT DEL MES DE L'ARXIU COMUNAL D'ANDORRA LA VELLA

Novembre 2018. Núm. 18

L'esfera del rellotge del campanar de Sant Esteve

50 anys (1968-2018)

Els campanars de les esglésies són elements representatius i icònics dels temples. Si bé l'església romànica de Sant Esteve data de mitjans del segle XII, la fisonomia actual correspon a l'ampliació culminada l'any 1962. La torre del campanar era originalment de dos pisos, però l'any 1940 un llamp el va fer malbé i quan es va refer s'hi va afegir un tercer pis l'any 1942¹. En un context religiós, els tocs de les campanes servien per a comunicar-se alhora que es reforçava una manera de veure el món, d'organitzar el temps, l'espai i d'estructurar la societat.²

A l'esquerra vista de l'església de Sant Esteve d'Andorra la Vella l'any 1921. Foto :ANA_ Centre Excursionista de Catalunya. Fons Biosca. A la dreta es pot contrastar el color diferent del tercer pis del campanar. Foto: Tony Lara_ Comú d'Andorra la Vella.

¹ Pujol, J.: *Església de Sant Esteve. Andorra la Vella* .Fundació Caixabank.2001

² Llop, F.: *Investigar los toques de campanas: La recogida de datos (1)* www.campaners.com

El rellotge del campanar

El rellotge era un enginy que feia sonar les hores a través de les campanes, però no era un element visual i per fer-lo funcionar calia donar-li corda fent giravoltar una manovella que elevava els pesos fins a la màquina. Els pesos eren unes pedres grans lligades a unes cordes.³ Amb la documentació consultada no s'ha trobat les data concreta de la instal·lació del primer rellotge tot i que consta un pagament⁴ l'any 1942⁵.

La tasca de donar corda va ser desenvolupada per diverses persones⁶ des de la instal·lació fins el 1985. En Lluís Cerqueda recorda com a l'edat de 6 o 8 anys acompanyava el seu pare, Pere Cerqueda, *de cal Peret de la Lluïsa*, nunci del Consell General. També s'havien ocupat d'aquesta tasca el Pere Pantebre; Josep Guardiet, *Pepi*⁷; i en Domènec Seguès, *en Mingo*, manador del Comú.

³ Informació facilitada per Rafael Miranda.

⁴ Al llibre de caixa s'hi fa esment a un pagament a Pere Cerqueda en relació a les cordes del rellotge.

⁵ El Sr. Rafael Miranda va contactar amb diverses persones, entre elles la senyora Ramona Caminal, filla de Rosa Vilarrubla, que va ser majordoma de mossèn Lluís Pujol, la qual va comentar-li com recordava que la mare li apressava per anar a escola (1936) pel sons de les campanes i que segons relaten tocaven les hores.

⁶ Informació facilitada per Rafael Miranda.

⁷: <<El rellotge, al qual donava corda el Pepi cada dos o tres dies, utilitzava la campana petita per als quarts i la grossa per a les hores. De les dues mitjanes i de la grossa baixaven tres sogues per dintre el campanar fins darrere l'altra de la Immaculada>>. Canturri,C: *Escolà a Andorra*. Impremta Solber. Andorra. 2013.p.23

La instal·lació de l'esfera

Una avaria del rellotge deriva en la demanda d'un pressupost per part del Quart d'Andorra -el 17 de juliol de 1968- on es menciona que s'havia d'arreglar⁸ però el 24 de setembre de 1968, es va presentar un pressupost: << ...per la compra d'un nou rellotge per reemplaçar l'existent...>> i la corporació va decidir adquirir-lo⁹.

Tot i que els plànols del projecte de l'ampliació de l'església no preveien la instal·lació de l'esfera¹⁰ es va aprofitar l'adquisició del rellotge nou i el Quart va decidir, el 2 d'octubre de 1968, demanar-la: <<...per si es pot fer un acoplament per posar-hi l'esfera ja que d'aquesta forma, a part de tocar les hores, es podran veure.>>¹¹.

L'esfera es va instal·lar durant el mes de novembre de 1968, i el seu pagament queda acreditat uns dies després, en concret, el 3 de desembre a l'empresa Casa Cronos de Tarragona per un import de 16.993,50 pessetes.

Vista del campanar amb l'esfera del rellotge (1968-1975). També es pot apreciar l'antiga casa del Quart d'Andorra. ANA_Fons Peig.Neg.18024

⁸ Llibre d'actes del Quart d'Andorra la Vella.

⁹ *Íbidem*

¹⁰ Veure document del mes número 6. *Els plànols de l'ampliació de l'església de Sant Esteve*.

¹¹ *Llibre d'actes del Quart d'Andorra*. 2 d'octubre de 1968

L'any 1985 el Comú va comprar un rellotge amb els tocs incorporats:¹² El tècnic Àngel Carod va instal·lar un programador de tocs per a les diferents celebracions: missa, difunts, repics de festes i Àngelus tots els migdies. Domènec Segués va esdevenir el darrer manador del Comú que va ocupar-se de donar corda al rellotge. El manteniment del rellotge del campanar va quedar a càrrec del rellotger Rafael Miranda¹³ fins l'any 2002 en què es va fer la darrera modernització del rellotge del campanar.

L'esfera del rellotge es manté intacta després de 50 anys. Foto: Comú d'Andorra la Vella

En d'altres esglésies d'Andorra com a Ordino, la Massana o Canillo l'esfera del rellotge també es va incorporar al campanar.

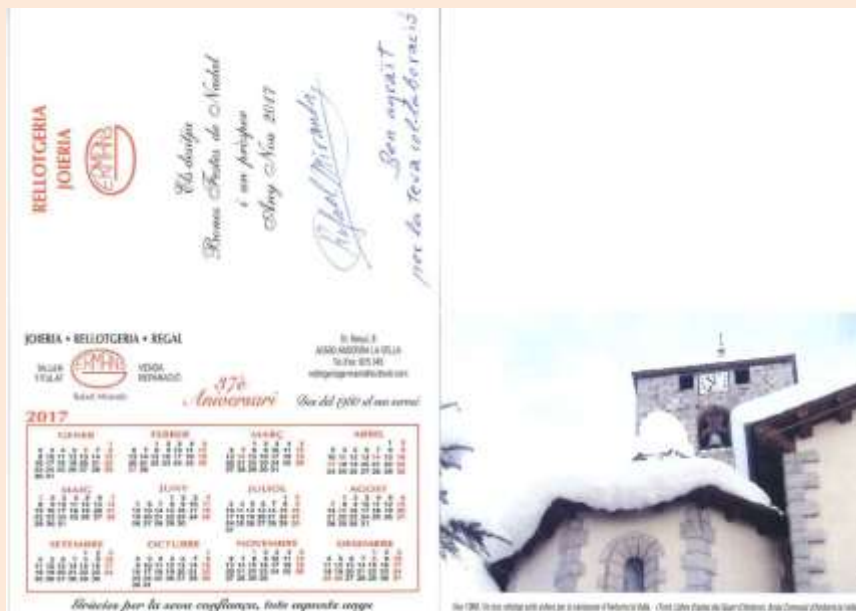
¹² << Vist el pressupost presentat per "Rellotges Angel Carod" d'un rellotge pel campanar el qual porta incorporats els tocs de campanes per un total de quatre centes noranta-cinc mil pessetes. S'acorda adquirir-los.>> Llibre d'actes del Comú d'Andorra la Vella. Sessió de Consell de Comú del 29 de novembre de 1985.

¹³ Informació facilitada pel sr. Rafael Miranda.

Agraïment:

Gran part de la informació s'ha obtingut gràcies a la recerca del rellotger, Rafael Miranda, i el seu interès per l'esfera del rellotge.

Calendari de la Relotgeria Germans de l'any 2017 (Rafael Miranda) amb l'al·lusió a l'esfera del rellotge.

Podeu enviar propostes, suggeriments o consultes a:
arxiu@comuandorra.ad

